

EN BETYDNING AF ORDET VEGGR.

ÆLDRE OG NYERE BÖINING

AF

FØRSTE PERSONS PLURAL-POSSESSIV

I OLDNORDISK-ISLANDSK.

AF

KONR. GISLASON.

Særtryk af Aarb. for nord. Oldk. og Hist. 1889.

KØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

EN BETYDNING AF ORDET VEGGR.

AF KONR. GISLASON.

Fms. VII 66_8 og Mork. udg. 152^{15a}, *Vegg blæss veþr of tyggja.* Hvad betyder *vegg* her? ShI. VII 69^7 oversætter S. Egilsson anførte verslinie ved «Tempestas tectum adfligit circa principem», i det han til «tectum» föier følgende note: «Nempe puppis = *lypting*; vel forte rectius *veggr* h. l. sumitur de pluteo navali, i. e. tabulis lateribus navis adfixis ad fluctus avertendos; respondet itaque voci danicæ *Væg*, isl. *þil*». Fms. XII 179 forklarer han *vegg* noget afvigende ved «skipsborðið». Lex. poët. $859a^{11-13}$ hedder det derimod under **veggr** «2) pluteus navis, avertendis fluctibus a latere irruentibus: *veðr blæs vegg um tiggja*, F. VII 66». Men verbet *blæss* viser, at *vegg* på dette sted hverken kan være «skipsborðið» eller en skærm mod bølgerne, men derimod et *seil.* Se Óttarr svarti Fms. XI 187^3 *váþ blés of þér víse* og Einarr Skúlason Mork. udg. 228 *blæss élreke of áse vefe þrútna.* Jf. hermed Háttatal 20^5 *vindr réttr váðir bendir*, samt f. ex. Vergils *tumidoque inflatur carbasus Austro.* At forfatteren til det vers, der begynder med *Sat ek á segli*, Bugges Hervarar saga og Heiðreks 261^2 og 343^{17}, har kendt denne betydning af *veggr*, ses af opløsningen anf. sted 261^{11} *þar saztu á vegg* (*veg* 343^{21} er åbenbart forvanskning af *vegg*).

I blán vegg, Háttatal 78[6], og i adj. bjartveggjaðr, ib. 34[4], betyder veggr formodentlig *(skibs)side*. Jævnfør, med hensyn til det første, bládýr, osv.; med hensyn til det andet, hlýrbirtr, osv.

Sammensætningen bláveggr, Lex. poët. 61 b_{21-20} og 859 a^{19}, stammer fra blán vegg Háttatal 78[6], og beror således på en forseelse.

ÆLDRE OG NYERE BÖINING AF FØRSTE PERSONS PLURAL-POSSESSIV I OLDNORDISK-ISLANDSK.

AF KONR. GISLASON.

Første periode,

den ældste tid til begyndelsen af det trettende århundrede:

		masc	fem.	neutr.
sing.	nom.	várr	ór	várt
	acc.	várn	óra	várt
	dat.	órom	várre	óro
	gen.	várs	várrar	várs
plur.	nom.	órer	órar	ór
	acc.	óra	órar	ór
	dat.		órom	
	gen.		várra.	

Exempler på de med ó begyndende former (ór óra órar órer óro órom).

1) SæmE. ved Bugge side 65-66 (Vafþr. 7[4-5]) «vt þv ne com*ir* | oro*m* hǫ*ll*o*m* ofra[1]».

---

[1] Med hensyn til «ofra» se SæmE. ved Bugge side 395-396. Skriveren har måske først troet, at verslinien lød «oro*m* hǫ*ll*o*m* or», men opdaget og rettet feilen efter at præpositionens første bogstav, o, var skrevet.

2) Ib. 70 og $396_{9\,8a}$(1) (Vafþr. 31^{4-5}) «þar ero órar ęttir | komnar allar saman» eller «þar órar ęttir | kómo allar saman».

3) Ib. 111 (Hym. 33^{3-4}) «v́t or óro | ǫlkiól hofi». Fra formens side vilde her ikke være noget væsentligt at indvende mod váro *nostro* (— út ór váro | ölkjól hofe —), i det ú og ö så vilde være rimstave. Men i Hym. vilde váro *nostro* uden al tvivl være en stærk anachronismus. Desuden må i almindelighed bemærkes, at det i det mindste i 99 af 100 tilfælde vilde være en feil at ændre et i overleveringen foreliggende ór *(nostrā)*, el. lign., til vár, el. lign., da overleveringen ombyttede forældede former med nye og brugelige, og ikke omvendt(2).

4) Ib. 173 (Helg. Hjörv. 11^{3-4}) «þei*m* e*r* atto | or*ir* niþiar».

5) Ib. 175 (Helg. Hjörv. 23^{4-5}) «era m*er* orvęnt, | nęr oro kǫmr». Et «era m*er* orvęnt, | nęr varo kǫmr», med v i «orvęnt» og «varo» som rimstav, vilde ikke være uden sidestykke i formel henseende. Men se det med hensyn til nr. 3 bemærkede.

6) Ib. 256 (Sig. III 51^{7-8}) «v*m* óra sꝍc | ald*ri* tyna».

7) Ib. 257 (Sig. III 62^{3-4}) «of ora sꝍc | ald*ri* tyna».

8) Ib. 259 (Sig. III 69^{7-8}) «þeygi mvn ór for | ꝍmlig v*er*a». Rigtig nok har **R** her «var» (i steden for «ór»), og rigtig nok kan det ikke negtes, at det første bogstav i former af verbet «vera» ikke sjelden optræder som rimstav. Alligevel synes det utvivlsomt, at Bugge har haft ret i at indsætte «ór». Ikke blot er «ꝍmlig» her et langt bedre

---

(1) Jf. SnE. I 44.

(2) Sturl.[1] II 213^{3} (med note) findes rigtig nok i en 'vísa' fra 1238 verslinien «dör (daudi, daudr) man dólgom orom», uden variant til «orom», medens membranen (AM. folio-nr. **122 A**) har:
»ðauðꝛ mū ðólgum (længdetegnet peger på ð) vꝍrū
(et længdetegn, der gelder ꝍ, peger på v)«.
Jf. Sturl.[2] I 370 note [4].

rimord end «*vera*»; men digtet synes meget for gammelt til et «vár» = *nostrā*.

9) Ib. 308 (Atlamál 93[7-8]) «alt v*ar* itarlict | v*m* orar ferðir». Man kunde tænke sig «alt v*ar* itarlict | v*m* varar ferðir», med v i «v*ar*» og «varar» som rimstav. Men dels vilde «v*ar*» her være et dårligt — medens «itarlict» er et fortræffeligt — rimord, og dels må jeg henvise til det, der er bemærket angående nr. 3.

10) Egill Skall. (— sagaen cap. 47, SnE. I $332_{15\text{-}14}$ II $318_{13\text{-}12}$ $531_{14\text{-}13}$. Det sidste sted har det umulige «varum», ligesom, i følge SnE. I 333 note [12], det i øvrigt langt bedre håndskrift cod. worm. —) **Upp skolom órom sverþom, | ulfs tannlitoþr, glitra.** Angående de umulige læsemåder, håndskrifterne af Egils saga frembyde i steden for órom, se Egils saga udg. af Finnur Jónsson side 145 note [20].

11) Samme saga ved Finnur Jónsson 'vísa' 44[7-8] (— udgaverne af 1809 og 1856 cap. 74 'vísa' 1[7-8] —) **eigo órer gester | œþra nest á frestom.** I følge Finnur Jónsson har så vel Möðruvallabók som Ketill Jör. afskrift i steden for órer det umulige[(1)] «varer».

12) Gísli Súrsson («Tvær sögur» side 89) **Hár leikr eldr of órom (es bál miket) skála.**

13) Samme skjald («Tvær sögur» side 45[15-16] [164_6] og $130_{9\text{-}8}$) **Sagt hefe ek frá órom | oddflaums viþom draume.**

14) Kormákr (Korm. ved Möbius 'vísa' 18[7-8]) **öfund um órar göngor | unna sölva gunne.** I følge Korm. ved Möbius side 58 har Möðr. her «varar» i st. for órar.

15) Samme skjald (Korm. ved Möbius 'vísa' 22[3-4] jf. side 118) **koma mon ór viþ ayra | yþr bráþlega hnyþja.**

---

(1) Det er vel ikke nødvendigt at gentage dette epitheton i det følgende.

16) Holmgöngu-Bersi (Korm. ved Möbius 'vísa' 36^{3-4}) ulf hafa órer niþjar | œgelegr und bœge. Möðr. har «varir» i st. for órer (Korm. ved Möb. side 59).

17) Samme skjald (Korm. ved Möbius 'vísa' 43^{7-8}. — Jf.: SnE. II 138^{8-9} 416_{13-12}; Björn M. Ólsen, Gramm. 22^{18-19} 89^{52-53} 201_{12-11}) nú lætk at þar þrjóte | Þórrøþr vinon óra.

18) Samme skjald (Korm. ved Möbius 'vísa' 49^{1-2}) Veitk at Vale beiter | vegstórr töþor órar.

19) Þórarinn máhlíðingr (Eyrb. cap. 19 'vísa' 14^{5-6}) nema Arnketell órom | ægóþr (eller æ góþr eller orþgóþr) viþ lof þjóþar.

20) Þórhallr veiðimaðr (GhM. I 418^{11-12}) Förom aptr þar es órer | ero sandhimens landar. Jeg tör af flere grunde ikke gette t. ex. på Hverfom i stedet for Förom, for at få þars (i stedet for þar es).

21) Eiríkr viðsjá (Ísll.[2] II 389^{13-14}) Þrír hafa alls af óro | japrstalls (Jón Þorkelsson's gisning ['Skýringar', 1868, side 34] i stedet for ítrstalls) liþe fallet.

22) Sigvatr Þorðarson (Fsk. 75_{12-9} jf. 193^{7-8}) «Kann ek sigrviðum segja | sunds, hve þeirra fundir, | œrin skil, þeim er, órum, | at bárusk, þar váru».

23) Samme skjald (Hkr. Ól. helg. cap. 48 'vísa' 4^{3-4}, Óh. 1853 side 40_{11-10a}, Fms. IV 100_{11-10}, Flat. udg. II 45^{3-4a}, Fsk. 76^{8-9}) nær vas áþr í óra | auþván róet hánom. Det står for mig som noget, der er hævet over al tvivl, [1]) at auþván her, ligesom hos Glúmr Geirason (i 'Fellomk half auþván'), er sammensat af auþr, masc., og ván, fem., (— jf. t. ex. «Vindingshaab» i Molbech's 'Dansk Ordbog' —); [2]) at «orna» (Fsk. 76 note [1]), «oro» (ib.), «æra» (læsemåden i Hkr. Kh.), «ærna» (Fms. IV 100 note [11]) (1) ere lutter forvanskninger af óra; [3]) og at

---

(1) At «*öra*» ShI. IV 102_{11} beror på en urigtig combination, og skal stå i stedet for «øra» = «œra», af et, så vidt vides,

meningen i nær vas áþr í óra auþván róet hánom må være: *han var allerede bragt i en sådan stilling, at det næsten så ud, som hans skib (med de skatte, det indeholdt) vilde blive vor eiendom (og han selv vor fange?).*

24) Samme skjald (Fms. V 180^{9-10}, Flat. udg. II 112^{19-20b} III 240_{9-8b}) mér varþ orþ at órom | auþsótt frömom dróttne.

25) Samme skjald (Hkr. Ól. helg. cap. 156 'vísa' 2^{5-6}, Fms. IV 353^{7-8}) Enn «erendi» (således Hkr.; «eyrindi» Fms.) óro | áttongr í sal knátte.

26) Samme skjald (Fms. VI 41^{13-14}, Flat. udg. III 268_{16-15a}) orþ þaus ayro hayrþo | ór á svik hvé fóro.

27) (Samme skjald [Flat. udg. III 360] «ord er eg aurum færda | ath sottiztt lof drottni» er «aurum» måske en gengivelse af ꜵꝛō eller lign. = órom, *nostro*; jf. t. ex. «ꜵrom», *nostro*, Isländska Homilier 6^{27} og «ꜵ́ra», *nostros*, ib. 84^{28}. Dog har ikke blot Fms. VI 288^{3}, men også Mork. udg. 76^{22a}, ossom, i det angivelsen Fms. VI 288 note [2] må være urigtig med hensyn til Mork.)

28) «Liðsmenn»(1) (Óh. 1849 side 8_{6-5a}, Flat. udg. III 238^{7-8a} jf. Fms. V 227^{16-17}) leggr fyr órom eggjom | Engla gnótt á flótta.

29) Þorðr Kolbeinsson (Bjarn. ved H. Friðriksson side 27_{3-2}) raus í óro húse | auþlín at mun sínom.

30) Samme skjald (ib. side 28^{4}, åttende verslinie) stórgeþr liþe óro.

31) Arnórr jarlaskald (Flat. udg. II 422^{9-10a} 440^{1-2b}, Orkn. 90^{5-6}) nær réþosk ástmenn órer | eldhríþ es varþ síþan. [Hvis den første af disse to verslinier ikke er forvansket, har skjalden udtalt é i réþosk som en kort vocal.]

---

ellers ikke forekommende adjectiv «œrr», fremgår af Lex. poët. $629a_{30-29}$, hvor det hedder: «ORR, *adj.*, *magnus*, *id. qu.* ærr (ørr), ærinn *qui satis est*, *F. IV 100*, *2*».

(1) Med hensyn til denne benævnelse jf. Fms. XI 197^{10}.

32) Einarr Skúlason (Geisli 67^{3-4}) ber koma orþ frá órom | Óláfs bragar stóle.

33) Samme skjald (SnE. I 502^{15} II 452_{16} 535_{12} 601^{15}, enten fjerde eller åttende verslinie) vine óra fell stórom.

34) Merlín. II 40^{3-4} útlent yfer | óra garþa.

35) Ib. II 101^{3-4} enn at óra | æve liþna. I stedet for óra kunde her stå vára, da man kunde nöies med e i enn som bistav. Men det er höist usandsynligt, at óra skulde have fortrængt vára. Jf. nr. 3 slutningen.

36) Jómsvíkingadrápa 1^{1-2} (Carl af Petersens' udgave) «Avnga*n* q*ve*þ ec at oði | ozv*m* malma ryri».

37) Dagstyggr (Sturl.[1] I 151^{8-9}, Sturl.[2] I 145_{10}) endr af órom funde | aldrtjón roþens skjaldar.

38) Guðmundr Oddsson (Sturl.[1] II 55, Sturl.[2] I 243; Fms. IX 295, Codex Frisianus udg. af Unger 1871 side 419, Flat. udg. III 37) sárs viðr jarl á órar | ættleifðir svan reifðan. Af de ór i steden for vár frembydende vers, hvis alder man kender, er dette, digtet år 1220, det yngste.

Jeg går nu over til de kvad, hvis alder, så vidt mig bekendt, ikke findes angivet i kilderne, men som åbenbart må henføres til første periode, eller i det mindste til overgangen fra første til anden periode.

39) Plác. 14^{8} forekommer »orō« som versliniens sidste ord, der synes at rime på stór. Se Svbj. Egilsson's udgave side 45 og Finnur Jónsson's side 8.

40) Skraut-Oddr (SnE. II 160^{13}; Björn M. Ólsen, Gramm. 27^{16} 103^{48} 216^{11}) berg-Þórs nösom órom. Jeg tror der er grund til at antage, at denne Skraut-Oddr ikke har levet för det 12. årh.

41) SnE. I 412^{12-13} (II 325^{1-2} 436^{2-3} 584_{3-2}) Aura stendr fyr órom | eik fagrbúen leike.

42) Háv. ísf. ved G. Thordarson $29_{13\text{-}12}$,

«enn af vorum mönnum
einhver sollinn geyra»,

har Gísli Brynjúlfsson med rette ændret «vorum» til órum (samme udgave side 179[5]), hvoraf synes at fremgå, at overhovedet de ʻvísurʼ, der tillægges Háv. ísfirð., stamme fra første periode.

43) Fas. I 254 tillægger Björn járnsíða følgende ʻvísuhelmingrʼ:

«Upp rundu vèr ópi,
vâr bitu meir enn þeirra,
satt mun ek til þess segja,
sverð í Gnípafirði».

Da «vâr» må rettes til ór, antager jeg, at de ʻvísurʼ i Ragnars-saga (Fas. I 235 fg.) og Þáttr af Ragnars-sonum (Fas. I 343 fg.), hvis versart er ʻdróttkvættʼ, bör henføres til første periode.

44) I afsnittet om Örvar-Oddr og Sigurðr og Sjólfr lyder en ʻvísuhelmingrʼ Fas. II $273^{6\text{-}9}$: «Oddr! vart eigi | út með Grikkjum (Girkkjum, *M*), | þá er á Serkjum | sverð vor (vèr, *B*) ruðum», samt ib. $548^{8\text{-}11a}$: «Oddr! var þú eigi | út með Grikkjum, | þá er á Serkjum | sverð vâr ruðum», og i R. C. Boer's omhyggelige udgave (Leiden, 1888) side $160^{18\text{-}19}$: «Oddr! vast[u] eige | út meþ Grikkjom, | þás á Serkjom | sverþ vǫ̈r ruþom». Det er klart, at det personlige pronomen («vèr») er her en mindre god læsemåde end possessivet, samt at dettes oprindelige form på dette sted må have været enten («vâr»[1] =) vár eller ór. Med dette sidste stemmer Fas. II $280^{15\text{-}16}$, «Nú hefik vorar | iðnir taldar», Fas. II $551^{11\text{-}12b}$, «Nú hefi ek orar | iðnir taldar», Boer's udgave side 167^{35}, «Nú hefk órar | iþner

(1) ikke «vor» eller «vǫ̈r».

talþar». Man ser altså, at af 'vísur' i Örvar-Odds saga må i det mindste de, der findes i det nævnte afsnit, være blevne til enten i den første periode eller i overgangstiden fra første til anden, i hvilket sidste tilfælde sverð **vár** ruðum gerne kunde være oprindeligt.

Hálfs-saga [1]) Fas. II 38^{15-16} «skatna beztir(1), | af skipum vorum», Norr. Skr. ved Bugge 16^{15-16} «skatna beztir(1) | af skipum várum»; [2]) Fas. II 40^{13-14} «at logi lèki | um liði voru», Norr. Skr. 18^{13-14} «at logi léki | um liði váru»; [3]) Fas. II 42_{13-12} «fyri fólki(2) | um farir vorar»; N. S. 21^{4-5} «fyrir fólki(2) | um farir várar»; [4]) Fas. II 47_{9-8} «til Danmerkr(3) | dísir vârar», N. S. 27^{3-4} «til Danmerkr(3) | dísir várar»; [5]) Fas. II 47-48 «dreymdi mik í morgin(4), | at megir vorir», N. S. 27^{10-11} «dreymði mik í morgin(4), | at megir várir», kan man ikke se, om forfatteren har sagt várum váru várar várir eller órum óru órar órir(5). Hálfs-saga Fas. II 48-49 «þvíat eigi var | vorum bróður» har Bugge Norr. Skr. 28^{15-16} (jf. SæmE. ved Bugge 256_{7-5b}) ændret til «þvíat eigi var | órum bróður». Med hensyn til eigi som rimord jf. t. ex.: Hálfs-saga Norr. Skr. 36^{17-18} «Naut eigi svá | aldrs, sem skyldi». Merlín. II 71^{3-4} «mun hon Anglía | eigi kölluð». Ib. II 75^{7-8} «brestr eigi þá | ár í landi». SæmE. ved Bugge 211 (Sig. I 47^{3-4}) «at þv eigi vel | eiþ*om* þyrmþ*ir*». Men kunde var ikke være rimord, da det første bogstav i former af verbet vesa (med andre ord: det første bogstav i verbalroden **es**, og det første bogstav i verbalroden **vas**) ofte optræder som rimstav? Det vil formodentlig være tilstrækkeligt at anføre følgende

---

(1) skatna beztir opfatter jeg i betydningen *brave kammerater!*

(2) Denne verslinie er for kort.

(3) læs Danmarkar.

(4) Denne verslinie må være forvansket. Men jeg skal ikke her indlade mig på nogen gisning.

(5) Om vórum vóru vórar vórir eller vorum voru vorar vorir kan der ikke være tale.

exempler. SæmE. ved Bugge 49 (Hávamál 55^{3} og 56^{3}) «ęva til snotr se». Sigvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 186 'vísa' 7^{1-2}, Óh. 1853 side 184_{8-7a}, Fms. V 15_{7-6}, Flat. udg. II 311^{6-7a}) *Áslákr hefer auket* | *es vörþr drepenn Hörþa.* Gísli Súrsson ('Tvær sögur' 89^{3-4}) *Hár leikr eldr of órom* | *(es bál miket) skála.* Harmsól 2^{5-6} «þars, elhallar, öllu | ertu, skýrr konúngr, dýrri». Leið. 34^{1-2} «Slæm skal ek upp af aumu | (eru stef liðin) hefja». Ib. 43^{1-2} «Rèð með oss, að óði, | (er fróðr, sá er venst góðu)». Einarr Skúlason (Hkr. Sig. jórs. cap. 10 'vísa' 1^{3-4}, Fms. VII 86) *esat of allvalds risno* | *einfalt í Gríksalte.* Samme skjald (Fms. VII 137, Mork. udg. 181^{15-16a}) «ertv sva at eigi scortir | allfroþr sogo goþa». Sigvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 92 'vísa' 6^{3-4}, Óh. 1853 side 80_{8-7a}, Fms. IV 187^{7-8}, Flat. udg. II 113_{2-1a}) *hræþomk ek viþ Óþens* | *erom*[1] *heiþner*[2] *vír reiþe.* Hallvarðr (SnE. I 516^{2-3} II 546^{7-8a} 605^{12-13}) *Esat* (blevet til «Erat» i håndskrifterne; også til «ec sat»!) *und jarþar höslo* | *orþbrjótr Dönom forþar.* Þórhallr veiðimaðr (GhM. I 418^{11-12}) «Förum aptr, þar er orir | eru, sand-

---

[1] Over for Möbius Korm. 'vísa' 16^{7} dadler Bugge (Aarbøger 1889 side 50) skrivemåden *esom sumus.* Formodentlig er det gået herr professor Möbius omtrent som mig. I stræben efter regelmæssighed har jeg ikke kunnet negte mig den fornöielse at beholde **s** (i verbet *vesa*) *overalt* efter en kort vocal, i lighed med, eller, om man vil, i modsætning til, at **s** (i dette verbum) *overalt* efter en lang vocal er forandret til **r** (*várom vároþ váro; væra værer være, værem væreþ være; váro*). Men jeg må indrömme, at jeg ikke kender noget exempel på *esom esoþ eso* enten i 'hendingar' eller i håndskrifter. For mit vedkommende må jeg derfor tage afsked med disse former.

[2] en mærkværdig læsemåde, der synes at være en levning af en med latin stemmende ordforbindelse ('Pater mihi et mater mortui sunt'). Jf. t. ex. SæmE. ved Bugge side 54 (Hávamál 98^{4-6}) «alt ero oscaþ, | ne*ma* ein*ir* viti | slican la*us*t saman», hvor talen er om en mand og en kvinde.

himins, landar». Merlín. II 11^{3-4} «hvat undir vatni | væri niðri». Halldórr skvaldri (Hkr. Sig. jórs. cap. 4 'vísa' 3^{1-2}, Fms. VII 79_{11-10}, Mork. udg. 160^{1-2a}) «Stór skal ek verk þau er váru, | vánar dags, á Spáni». Nkt. 1^{8} (Flat. udg. II 520) «virdar þeir | enn verit hofdu». Líkn. 9^{7-8} «vísiljóss, ef vissi, | vera sök til þess nökkur». SæmE. ved Bugge side 45 (Hávamál 15^{3}) «*oc* vigdiarft vera». Ib. side 65 (Vafþr. 2^{6}) «sem Vafðrvðni v*era*». Blakkr (Fms. VIII 256^{5-6}) «Reisum ve fyrir vísa | verum þúngir Kuflúngum». Det så kaldte Málsháttakvæði 4^{5-6} «Verit hafði mér verra í hug, | var þat nær sem kveisuflug». Líkn. 16^{3} «(var-a hann verðugr písla) | várn græðara járnum». Skrivemåden «var» (*erat*), i steden for v a s, på dette sted er en af overleveringens tusende forvanskninger. Einarr Skúlason (Hkr. Magn. blind. cap. 7, Fms. VII 184, Mork. udg. 199^{8-9a}, Fsk. 166^{4-5}) «Luku vág, viku | vara kostr fara». Som man ser, har verbet v e s a (v e r a) som rimord undertiden endog en dobbelt function. Leið. 18^{3-4} «sundr sprakk vogr fir vendi, | var þat sunnudag unnit». Rögnvaldr jarl (Flat. udg. II 485^{17-18b}, Orkn. 304_{2-1}) «hlodu ver enn vida | var blod numit þiodum». Hkr. Kh. III 218^{14-15}, Hkr. ved Unger 651^{27-28a}, Fms. VII 57^{15-16}, Mork. udg. 148^{10-11a}: «ver rvþom vapn i dreyra | varat hann cominn þanneg». Arnórr jarlaskald (Fms. VI 68^{5-6}, Flat. udg. III 281_{7-6}) v a r e [1] l á þ a r v a l k ö s t r h æ r e | v a s

---

[1] Dette ord, tillige med varianterne «vorru» og «vaxi», synes uforståeligt på dette sted. Da en sætning som «vas þér sigr skapþr grams ens digra» har en noget usædvanlig og underlig klang, forekommer det mig, at man i «vare vorru vaxi» snarest måtte vente at finde en betegnelse for et begreb som *sön* eller *arving* eller lignende. — —

Ved dette sted erindres jeg om et tilsvarende i et andet digt af Arnórr, hvor jeg har foreslået en ændring — nemlig af «hrækóst, fíraræfi» (Fms. VI 68_{13}) eller «hrækost fıra ræfe» (Flat. udg. III 281_{1b}) til «hræköst tírar-ævi» —, som jeg foreløbig tager tilbage; medens jeg nu i stedet for v e n d i Njála II 888^{13} foreslår v i t a.

þér sigr skapþr grams ens digra. SæmE. ved Bugge side 332 nr. 9 5-6 og 10-11 (jf. SnE. I 480 10-11 og 15-16) «Valr *oc* Lettfeti, | var *þar* Tialdari» og «Vi*gg oc* Stvfr | v*ar* m*eð* Skæfaði». Ib. side 196 (Helg. hund. II 28 5-6) «va*nn*tattv vígi, | v*ar* þ*er* þ*at* scapad». Ib. side 256 (Sig. III 57 5-6) «vadin at vilia | varc, meþ*an* ec lifdac». Ib. side 295 (Atlamál 21 1-2) «Vocnoþo velbori*n*, | v*ar* þar sams dǫ*mi*». Imod «var» som rimord i verslinien «þvíat eigi var» kan imidlertid indvendes, at når en verslinie kun har én bistav ('stuðill'), pleier denne ikke at have sin plads i versliniens sidste stavelse. Der findes dog sikkert adskillige undtagelser herfra, foruden dem, jeg nu skal anføre. Norr. Skr. ved Bugge side 41 10-11 «fœddir eigi þú | þann mög, kona!» [Merlín. II 9 1-2 «Ein*n* var maðr | sá er myrkva frètt».] Ib. II 31 1-2 «Stór verða rök: | rignir blóði». Ib. II 38 1-2 «Svâ tœmir láð | lýða börnum». Ib. II 86 1-2 «Ok hann(1) síðan þekkr(2) | þykku laufi». Ib. II 91 7-8 «gerir karla tjón | Tems at blóði». Ib. II 101 7-8 «beri en nýju spjöll | við spásögu». SæmE. ved Bugge side 158 (Hyndl. 25 3-4) «v*oru* þ*ei*r i hird | Hrolfs ens gamla». Ib. side 165 (Völund. 7 5-6) «sa þ*ei*r a bast | bɔga d*re*gna». Ib. side 167 (Völund. 22 3-4) «ycr lęt ec þ*at* gvll | v*m* gef*it* v*er*þa». Ib. side 181 (Helg. hund. I 16 5-6) «ef þęr vildi hei*m* | m*eþ* hildi*n*go*m*». Ib. side 192 (Helg. hund. II 11 1-2) «Hvat vissir þv | at þ*ei*r se». Ib. side 194 (Helg. hund. II 19 5-6) «þiccia m*er* friþ | i farar b*r*oddi». Ib. side 20) (Helg. hund. II 48 9-10) «*oc* ertv qvic, | in k*onvn*gborna!» At kvadene i Hálfs-saga høre til første periode, lader sig altså neppe godtgöre ved hjelp af første persons pluralpossessiv.

(Jeg bemærker i forbigående, at i Ketils-saga findes «vórar», *nostras*, i linieparret Fas. II 128 10-11, «um flestar

(1) udtalt ann.

(2) bör uden tvivl læses þekr.

allar | farir vorar». Men jeg skal ikke opholde mig ved kvadene i denne saga.)

I det så kaldte Darraðarljóð lyder i følge membranerne *F* og *A* (se Njála II 584) det attende liniepar: þars vinir várir[(1)] | vápnum skipta, medens der fra formens side intet vilde være at indvende imod þars vinir órir | vápnum skipta.

45) Leiðarvísan 3^{5-6}, «Vor munu aldar stýri | óþægileg frægjum[(2)]», må, som man ser, «Vor» rettes til Ór.

---

(1) »vir« *F*; »var« *A*. — *E*, den yngste af de tre membraner, har »voꝛ«.

(2) Denne «frægr aldar stýrir» er formodentlig den «Rúnólfr», «göfugr prestr», der berömmes Leið. 43. I fortalen til sin udgave af «Fjögur gömul kvæði» (— Harmsól, Líknarbraut, «Heilags anda vísur», Leiðarvísan —), Viðey, 1844, side IV, fremsætter S. Egilsson den gisning, at denne Rúnólfr enten er Runólfr Sigmundarson, abbed i Ver 1268—1306, eller Runólfr Óláfsson, abbed i Viðey 1250—1299. (Med hensyn til den her anvendte dobbelte stavemåde Rúnólfr og Runólfr bemærkes, at i det mindste allerede tidlig i det trettende århundrede har man på Island formodentlig udtalt mandsnavnet Rúnolfr med **u** i steden for **ú**.) Men efter min mening kan Leiðarvísan naturligvis ikke tillægges nogen af disse to mænd, da de begge må antages at være fødte i det trettende århundrede.

S. Egilsson tilföier: «Skulde nogen finde denne gisning mindre sandsynlig af den grund, at Runólfr i Leiðarvísan ikke kaldes áb ó ti, men göfugr prestr, kan han gette på Runólfr Dálksson, der levede i midten af det tolvte århundrede» o. s. v. Skönt en slig fra ordet prestr hentet indvending selvfølgelig intet vilde have at betyde, eftersom talen kunde være om en præst, der senere blev abbed, synes det dog næsten utvivlsomt, at S. Egilsson her træffer det rette, og at den Rúnólfr, der nævnes i Leiðarvísan, er den Rúnólfr, om hvem det, omtrent ved år 1174, hedder i Guðbr. Vigfússon's udgave af Sturlunga I 74-75 (jf. S. Egilsson's anførte fortale side V): «göfigr kenni-maðr, Rúnólfr prestr Dálks son, Þorsteins sonar, bróður-son Ketils biskups ... inn mesti lærdóms-maðr, ok höfuð-klerkr». Udtrykket göfugr, der både findes i Sturlunga og Leiðarvísan, er formodentlig

46) Ib. 41^{7-8} «alls stýranda orum | óttalaus með drottni» [(1)].

47) Harmsól 39^{7-8} «ángr, en vor» — læs ór — «megi túnga, | óvegs, frá því segja».

48) Ib. 53^{3-4} «þó at atferðin yrði | vor» — læs ór — «herfileg stórum».

49) Ib. 54^{7-8} «andar sár, þau er voru» — læs óru — | «, ósvífr, glata lífi».

50) Hermed stemmer det overens, at «var» (ɔ: «vár») i samme forfatters «siðan mętti var of eyðaz | andar sar» (Postola Sögur ved Unger side 511^{14-15}) må rettes til ór.

Om man Harmsól 18^{8} («hár manndómi várum») 21^{4} («hár, fyrir sektir várar») 57^{8} («hár, óstyrktir várar») 58^{3} («sárar sektir varar») tör ændre «vár» og «var» til ór (og følgelig «hár» til hór), er derimod usikkert, så længe man ikke véd, når kanniken Gamli («austr i Þyckabe» Postola Sögur ved Unger side 510^{17}) har levet [(2)].

---

ordret gentagelse af en almindelig dom, der har haft sin grund dels i mandens personlige fuldkommenheder («inn mesti lærdóms-maðr, ok höfuð-klerkr»), dels i hans slægtskabsforhold som «bróður-son Ketils biskups» og som slægtning af den samtidige Jón Loptsson, den mest ansete mand på Island.

(1) Derimod intet vár vára várar várer váro várom i Leiðarvísan.

(2) Da Harmsól på den ene side har «(því var-a hagsleppt) hyrjar» (14^{7}) og på den anden side «Vestu ávallt at trausti» (59^{5}), altså vakler imellem s og r, endskönt forfatteren ikke synes påvirket af norsk udtale, har jeg været af den mening, at Harmsól ikke var meget ældre end Líknarbraut. Men så vidt mig bekendt er det hele forhold angående overgang af s til r ikke blevet behandlet i sammenhæng. Og da Sophus Bugge i sin afhandling «Om Versene i Kormaks Saga» (Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1889) side 22 lader Harmsól være forfattet i «Midten eller anden Halvdel af 12te Aarhundred», tör jeg ikke tillade mig nogen indvending imod denne den udmærkede forskers tidsbestemmelse. Derimod er der, med hensyn til Harmsól,

I 'Aarb. f. nord. Oldk. og Hist.' 1869 side 145_9-148_7 har jeg søgt at vise, at Líknarbraut må antages at være

---

et par andre puncter, angående hvilke jeg ikke kan være enig med nys nævnte afhandling. Det er mig således ikke muligt at antage, at den gamle kannik har forvexlet Jesu moder med den Luc. 7, 36-50 omtalte synderinde; hvorimod det står for mig som hævet over al tvivl, at Harmsól 52^1 ved sit María ikke kan mene nogen anden end Maria fra Magdala, der er bleven identificeret med hin synderinde. Fremdeles kan jeg ikke anse det for rigtigt at tage det indholdsløse «þeim er gerði» (Harmsól 52^7) for gode varer. Kritiken forekommer mig at have en forpligtelse til ikke ligesom at hæle med en overlevering, der forvansker andres åndige eie. Men er man først bleven opmærksom på den stupiditet, der ytrer sig i ordene «þeim er gerði», bliver man ikke overrasket ved strax at få öie på en 'hálfkenning', da en sådan i ældre digte kun synes at forekomme på steder, hvor det oprindelige liv er udslukt. Hos Einarr Skúlason forekommer nok kun én 'hálfkenning', nemlig «bil», og kun på ét sted. Og er det ikke mistænkeligt, at dette ene sted, verslinien «itr villdi bil skalldi» (der des værre kun findes i ét håndskrift, og kun på ét sted i dette håndskrift), frembyder en abnormitet — nemlig halvrim, hvor der i følge en regel, der ikke kender nogen undtagelse, skulde stå helrim —, en abnormitet, til hvilken der hos denne skjald (da Fms. VII 167_{10}, Mork. udg. 192^{33b}, åbenbart bör læses hlíþrækjanda fríþom — heiþar ∧ hlíþa(r) ∧ jöfurr, jette) i omtrent 486 'viðrorð' kun findes ét sidestykke, nemlig det i verslinien Mork. udg. 227^{27b}, «velmall a scip þislar», hvilken verslinie Unger, med rigtigt hensyn til formens fordringer, har ændret til «vismall a scip þislar»? Når man læser Harmsól 43^{5-8}, «því er hríngstýri hverjum | hag sinn með trú fagri, | ýngra þoll ok ellra, | einsætt at vel hreinsi», standser man uvilkårlig allerede ved den usædvanlige (skönt ikke unaturlige) kending «hríngstýri», med en anelse om, at her er noget af lave. Og den gisning trænger sig uvilkårlig frem, at det oprindelige har været: því er hrings fira hverjom osv., men at overleveringen, kortsynet som sædvanlig på dette område, har sat hrings i forbindelse med fira, og følgelig anset en ændring for nødvendig, medens den oprindelige sammenhæng (því er fira hverjom, hrings yngra þoll ok ellra, osv.)

forfattet omtrent samtidigt med Snorres Háttatal; hvilken mening, hvis jeg ikke feiler, finder en kraftig støtte i den stilling, böiningen af possessivet várr indtager i Líknarbraut.

51) Líknarbraut $24^{3\text{-}4}$, «(eyks ok» [«eyks ok» bör uden tvivl rettes til eyksk] «af öllu slíku | vor hjálp) tugum fjórum», må man sætte ór i stedet for «vor».

Men ib. $12^{7\text{-}8}$, «víst fyrir vára löstu | vísi sjálfr með píslum», er vára sikkert. $51^{7\text{-}8}$, «þjóð, sem þurft vor beiðir, | þenna hróðr at góðu», véd man derfor ikke, om «vor» skal ændres til ór eller vár.

Afset fra overgangstiden til anden periode og fra mulige forvanskninger, må den første periodes digte selvfølgelig antages ingensteds at udtrykke 1) *nostră*, 2) *nostram* og *nostros*, 3) *nostrae*, som nom. pl. fem., og *nostras*, 4) *nostri* som nom. pl. masc., 5) *nostro* som dat. sg. neutr., 6) *nostro*, som dat. sg. masc., og *nostris* — ved 1) vár, 2) vára, og så videre, men overalt ved 1) ór, 2) óra, 3) órar, 4) órer, 5) óro, 6) órom. Man jevnføre følgende steder (α–ε), der have bevaret det gamle ór óra osv., uden at det er beskyttet af den poetiske form. α) SæmE. ved Bugge 93 (Skírn. 17^{6}) «ór salky*nn*i at sia». β) ib. 172 (Helg. Hjörv. $5^{3\text{-}4}$) «mara þrát óra | a megi*n*fialli». γ) ib. 198 (Helg. hund. II $41^{5\text{-}6}$) «þot*t* v*er* iói ora | oddom keyrim», hvor versformen havde kunnet nöies med én bistav, og altså tilstede brugen af vára, hvis forfatteren havde kendt en sådan form. δ) unævnt skjald på Orknøerne år 1137: Flat. udg. II 459^{9a} «Heyre ek hitt at orir», Orkn. 212_{9} «heyre ec hitt at orer» (med «orum» som variant for «orer»). ε) den orknøske jarl

passer ulige bedre til tonen i Harmsól, i hvilket digt dette «þoll» i øvrigt vilde være at opfatte som ʻókent heitiʼ, og ikke som ʻhálfkenningʼ. Men hvis þollr runnr lundr i ældre digte vare blevne brugte som ʻókend heitiʼ, er det mærkværdigt, at intet af disse ord er optaget blandt ʻmanna heitiʼ (SnE. I 558-562, II 474-475, 557-559, 617-618).

Ragnvald († 1158) 1) Flat. udg. II $474_{14\text{-}13}$ «stor er sa er stendr yfir aurum | stafnuaullr yfirhaufnum»; 2) Orkn. $264^{11\ 12}$ «ſtorr er ſá er ſtendr yfer orum» osv. I «aurum» er au formodentlig gengivelse af ꜵ (jf. oven for, side 347 nr. 27). — Da den sløve overlevering på mange steder ikke engang respecterer ó (i ór óra osv.), hvor det står som rimstav, kan man ikke undre sig over den forvanskning, på hvilken jeg nu (under a-h) skal tillade mig at anføre exempler. a) SæmE. ved Bugge 165 (Völund. $13^{5\text{-}6}$) «vára ꜵra | i Vlſdolo*m*»; hvor der ikke kan grundes nogen indvending derpå, at óra aura giver to bistave (jf. t. ex. Völund. 1^{3} «Alvitr vnga», 2^{3} «fꜵgr mę̨r fira»). b) ib. 261 (Helreið $6^{1\text{-}2}$) «Let hami vára | hvgfvllr k*onvngr*». c) Hákonarmál (Hkr. ved Unger 109^{29a}) «Gerðar várar». d) Hallfrøðr (Fornsögur 92^{16}, Prøver 16^{22}, Fms. II 17^{5}, Flat. udg. I 307^{15}) «Færum festar várar». e) Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. cap. 34 'vísa' 8^{6}, Fms. VI 87_{4}) «bráðr at váru ráði». f) Arnórr jarlaskald (Flat. udg. II 415_{11a}, Orkn. 68^{3}) «uor þrifuzst mein ath meiri». Men denne skjald bruger órer *nostri* (oven for, side 347 nr. 31). g) Einarr Skúlason (SnE. I 330^{13} II 317_{6} 530_{8b}) «hár of hnossvin vårum». Men den samme skjald bruger órom *nostro* og óra *nostros* (oven for, side 348 nr. 32-33). h) skönt den Óláfs drápa Tryggvasonar, der første gang blev udgivet af S. Egilsson (Viðey 1832) og anden gang af Hjalmar Gullberg (Lund 1875), sikkert ikke er forfattet af Hallfrøðr, er dog dette smukke digt åbenbart meget for gammelt til, at «váru» 13^{7} («reyrs við ráði váru») kan være rigtigt. — I Grímr Hjaltason's fra 1202 stammende verslinie «Sér á sigling vára» (Bp. I 563^{16}, Sturl.² II 291_{4}) er formodentlig (ikke «vára», men) óra det oprindelige, da Guðmundr Oddsson endnu i 1220 bruger órar *nostras* (oven for, side 348 nr. 38).

Fra den regel, at første periodes digte udtrykke *nostrā* ved ór, *nostram* og *nostros* ved óra, og så videre, findes tilsyneladende to undtagelser, nemlig, Eyrb. cap. 40 'vísa' $5^{1\text{-}2}$

(GhM. I 760$^{4-5}$) «Spurðusk vár und vörðum | verk Styrbjarnar merkjum» og Lokasenna 52^{6} (SæmE. ved Bugge side 121) «telia vo*m*min vár». Men efter min formening må «vár» på begge disse steder stamme fra det 13. årh. Af kvadene i Eyrb. tror jeg ikke man med sikkerhed kan anse andre for ægte end de af Þórarinn svarti digtede 'vísur' og brudstykkerne af Illugadrápa og af Hrafnsmál. Af de øvrige må dog et par, nemlig de to 'vísur' i cap. 63, henføres til første periode, medens f. ex. de tre 'vísur' i cap. 28 ikke synes at kunne være så gamle. Hvad Lokasenna 52^{6} angår, er det ikke blot «vár», men også artikelen («in» i «vo*m*min»), der taler imod at tillægge denne verslinie höi alder. Artikelforbindelser som «inn dimmi dreki» Völuspá 66$^{1-2}$ (SæmE. ved Bugge side 11) ere gamle. Ligeledes sådanne som «Helga i*nn* hvgo*m* stora» Helg. hund. I 1$^{5-6}$ (ib. side 179), «se*gg*r i*nn* svdrǫni» Atlakviða 2^{7} (ib. side 282). Af denne udtryksmåde udsprang en anden, i det artikelen opgav sin frie stilling og sluttede sig til substantivet (— «Ormr-inn langi», Fsk. 64$_{19}$, og lign. —); på hvilken variation overleveringen frembyder mangfoldige exempler, dog i SæmE., som det synes, kun de af Svend Grundtvig i SæmE. anden udgave side 201 a$^{22-23}$ anførte (og måske «sóli*nn*i svðrhǫllo». Se SæmE. ved Bugge side 288$_{2-1b}$). Vant til at høre substantiv og artikel således danne et hélt, begyndte man, efter lang tids forløb, at forsyne substantiver med en vedhængt artikel, der ikke stod i nogen forbindelse med et adjectiv. På denne brug af artikelen findes der i SæmE., afset fra det aldeles exceptionelle Hárbarðsljóð (se Finnur Jónsson 'Aarb. f. nord. Oldk. og Hist.' 1888 side 139-179), kun fire (se Svend Grundtvig SæmE. anden udg. side 201 a$^{16-19}$), tre foruden «vo*m*min»; nemlig, «goðin» (Völuspá 23^{7}, SæmE. ved Bugge side 5) og «vlfi*nn*» (Lokasenna 58^{5}, SæmE. ved Bugge side 122), der begge ere rettede af Sievers ('Metrische Herstellung' side 21 og 79), — samt «eikicǫsti*nn*» Guðrúnarhvöt 20^{2}.

Anden periode

fra begyndelsen af det 13. århundrede til omtrent år 1370:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	várr (1)	vár	várt
	acc.	várn	vára	várt
	dat.	várum	várri	váru
	gen.	várs	várrar	várs
plur.	nom.	várir	várar	vár
	acc.	vára	várar	vár
	dat.		várum	
	gen.		várra.	

Exempler på formerne vár vára várar várir váru várum.

Snorri Sturluson, år 1238, Sturl.[1] II $226_{7\text{-}6}$, Sturl.[2] I 381[8], er i AM. folio-nr. **122 A** skrevet omtrent således:

ſvín
»geraʒ ȷ en vðꝛ ueníaʒ . uǿır ǽtt eꝑ ſua | ḿætı«.

(Tegnet efter geraʒ er en slags 'caret', et indskudstegn, der viser, at ſvín burde stå i linien som dennes andet ord. — Et forstærkende punct er sat over n i partikelen en og over t i det tiende [sidste] ord. — Over ꝍ i uꝍr og over æ i ætt står længdetegn. — Et længdetegn, der peger på m i det tiende ord, gelder naturligvis selvlyden æ.)

Guthormr Þorðarson, år 1255, Sturl.[1] III 216, Sturl.[2] II 188, (glaðir hyggjum svan seðja | sárs) ógleði vára.

Hos Sturla Þorðarson synes várir *nostri* at forekomme, i det «varir» Fms. X 140_{11} og Codex Frisianus udg. af Unger side 578[5a] i den sætning, der danner denne skjalds

---

(1) Flexions-ṛet i sing. nom. masc. har sikkert ikke holdt sig i udtalen til periodens slutning.

Hrafnsmál 18[1-4], nemlig, «Hlóðu hugprúðir | hríngs at brynþíngi | varir vegstórum | virðar baugnirði», måske bör ændres til várir. I alt fald bör man, forekommer det mig, ikke overse følgende omstændigheder. 1) 'Haðarlag', hvilket Möbius (Háttatal I 69 nr. 79) anser for at bestå af to tostavelsede, ved én stavelse adskilte, fødder, findes kun i 256 verslinier (se Njála II 1016-1017). I 252 af disse 256 verslinier er den første fod, ligesom i 'dróttkvætt', enten en spondeus eller en trochæus, eller et æqvivalent for den ene eller den anden af disse fødder. De øvrige verslinier, afset fra «varir vegstórum», ere: α) Háttalykill 27b[2], «stigu forðum aurborða», hvor den første fod er en tredje pæon, og verslinien følgelig så monstrøs, at man ikke kan tage noget hensyn til den. β) Þórmóðr Trefilsson's Hrafnsmál (Eyrb.[2] cap. 26) «slitu þar síðan». Men det er et spörgsmål, om den gamle udgaves «slíta» ikke er at foretrække for den nye udgaves «slitu», skönt «slíta» unegtelig indeholder en endnu dristigere poetisk fiction end «slitu». γ) Sturla's Hrafnsmál 14[8], «Aleinn lífdvalar». Men her er, som det synes, skjalden ligefrem bukket under for metrisk tvang. (Forlængelse af A i «Aleinn» vilde redde metrum, men dræbe rimet.) Efter min formening er det således fuldkommen klart, at várir støttes af metrisk sandsynlighed. 2) Ligesom andre islandske membraner udelader Codex Frisianus, der ligger til grund for Fms. X 140_{11}, meget almindelig længdetegnene. På den oven for citerede side i Ungers udgave af Cod. Fris., nemlig side 578, hvor det her omhandlede «varir» findes, er således á 2 gange skrevet á, men mellem 30 og 40 gange a. Fra denne side kan der altså ikke indvendes noget imod, at man læser: várir vegstórum. 3) Sturla's Hrafnsmál 18[3] er Flat. udg. III 226[11a] skrevet «vorir vegstorum», og o i «vorir» synes ligesom at afgive en commentar til a i den ældre form «varir» (d. e. várir). Vel er Flateyjarbók en yngre og i det hele taget mindre god oldbog end Fríssbók (Codex

Frisianus). Men hvor ofte frembyder ikke et yngre og ringere håndskrift en rigtigere læsemåde end et ældre og bedre? Også Hrafnsmál 18$^{3-4}$ har kritiken med rette forkastet «vegstor**ir**» og «bǫgnirð**ir**», der begge findes i Codex Frisianus, men i stedet for dem optaget «vegstor**um**» og «baugnird**i**» efter Flateyjarbók. 4) Sturla's Hrafnsmál 18^{3} gör «varir» snarest indtryk af at indeholde hentydning til skjult feighed[1] (ved siden af det mod, der prises i adjectivet «hugprúðir»). Men dette kan umulig være meningen. (Med hensyn til spörgsmålet om böiningen af første persons plural-possessiv er det aldeles ligegyldigt, om man læser «v**a**rir vegstórum» eller «v**á**rir vegstórum».)

Arngrímr Guðmundardrápa 32$^{1-2}$ Veiti oss nú mær hin mæta | María, at hjálpiz sálur várar.

Lilja 18$^{7-8}$ Fjandinn gat svá fystu blindað | feðgin vár með nógu dári.

Ib. 28$^{1-2}$ Og svá veik að meyju mjúkri: | «María, hlýð nú orðum várum».

Ib. 33$^{3-4}$ «skygnast sem þá 'r glerit í gegnum | geislinn brár fyr augum várum».

To digte — det ene om den hellige jomfru, det andet om apostelen Petrus —, af hvilke nogle 'erindi' ere meddelte i mine «Fire og fyrretyve Prøver», må være forfattede i denne periode, begge sikkert i det 14. århundrede. I digtet om den hellige jomfru («Prøver» 556$^{57-58}$) forekommer følgende 'vísufjórðungr': «Sæl ok harðla heilug | heyr María várar». Og i digtet om apostelen Petrus («Prøver» 557$^{19-20}$): «mær ok móðir dýrust | María guðs váru».

Af verdslige kvad må henføres til denne periode

a) den 'vísa' (vistnok fra det 13. årh.), der i Njála (København, 1875—1889) I cap. 72$^{51-58}$ tillægges Gunnarr at Hlíðarenda, og som begynder med sætningen munu eldbeiðir eyðaz ár fésjóðar várir.

---

(1) Jf. Njála II 874$^{16-28}$.

b) som det synes, ʻvísurʼ í Friðþjófs saga (Fas. II 61-100 og 488-503), da man finder [1]) Fas. II $80_{12\text{-}11}$ med note: «þat ef vita | vorir draumar» eller «þat munu vita | vorir draumar», i stedet for hvilke sætninger Fas. II $495^{1\text{-}2a}$ rigtig nok har: «þat mun verða, | ef vitu draumar». [2]) Fas. II $88_{3\text{-}2}$ «þá lèk eldr it efra | í óðali voru».

Dersom Krákumál var forfattet på Island, vilde dette digt være at henføre til denne periode, i henhold til ʻerindiʼ $11^{9\text{-}10}$, varð fyr várum sverðum | Valþjófr í styr hníga, og da (af andre grunde) vistnok til periodens begyndelse.

Tredje periode

omtrent år 1370 til omtrent år 1600:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	vór[(1)]	vór	vórt
	acc.	vórn	vóra	vórt
	dat.	vórum	vórri	vóru
	gen.	vórs	vórrar	vórs
plur.	nom.	vórir	vórar	vór
	acc.	vóra	vórar	vór
	dat.		vórum	
	gen.		vórra.	

Naturligvis er (— ikke blot vár *nostră*, men også —) vár gen. plur. af første persons pronomen i tredje periode blevet til vór. Således Bp. II 547 vers $4^{6\text{-}7}$, hos Jón Arason (født 1484, død 1550): «virtist sjálfr að vitja vór | fyrir verkin stór».

Exempler på possessivet vór. Jón Arason (Bp. II 564 vers 28): «Hátíð kemr að höndum ný | harðla mikil og

---

(1) ikke vórr.

stór, | leið hann upp yfir lopt og ský | ljós á himna kór, | með önd og líkama fór, hans lærisveinar litu á það | hvar líknarbrautin var vór». Måske også Jón Arason Bp. II 533 note [3]): «Heyrðu mig dyggust drósa, | dáðum hlaðin og prýði | fyrir hæstan engla kór, | fögur sem fegursta rósa | fram yfir aðra lýði, | hæsta huggun vór». (Bp. II 555[2] bruger Jón Arason den archaïstiske form vár, formodentlig under påvirkning af religiøse digte fra 14. årh.)

I et digt fra 1539 eller 1540 forekommer følgende vers Bp. II 314: «Guð [minn] auki gæzku vóra | en glæpi alla taki af oss, | fyrir þá plágu og pínu stóra, | pústra slög og dreyra foss, | og nísting[(1)] þeirra nagla fjóra, | að negldr vartú á helgan kross».

Skíða-ríma 47: Orðum hagaði þannig Þór, | þegar hann finnur Skíða: | «Óðinn kóngur, yfirmann vór, | yður bað til sín ríða». Ib. 69: «Hverr á þessi húsin stór?» | hátt réð Skíði mæla. | «Þetta er hun Valhöll vór, | sem vís er í auður og sæla». Ib. 70: Skíði spurði að þessu Þór: | «Þú munt kunna að skýra, | hvar kempur sitja og kóngur vór | og kappasveitin dýra». Ib. 119: «Illa er talað» kvað Ása-Þór | «afreksmaðurinn fríði! | fyrir það tapast vináttan vór. | vendu þig af því, Skíði!» Ib. 181: «Greyliga tókst þér gangan, Þór! | þú gintir hingað Skíða. | sýndur er honum siðurinn vór. | sá mun spyrjast víða».

Skáldhelga-rímur II 28: «Það ertu, Helgi, hirðmaður vór, | hryggur af (eller með) ánauð strangri. | hjartað pínir harmurinn stór. | hvað er þér, garpur, að angri?»

---

(1) Jeg formoder, at dette ord burde skrives nisting, da den samtidige Jón Arason (Bp. II 518 vers 37[4]) lader ist i ordene nista og ristr danne ‘aðalhending’, i overensstemmelse med Líknarbraut 32[4], limu Krists við þik nista.

Fjerde periode,

siden omtrent år 1600,

afviger fra tredje periode, med hensyn til formerne af første persons plural-possessiv, kun deri, at dettes ó overalt er blevet til o; altså:

	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	vor	vor	vort

og så fremdeles.

